

Kommunalråd
Linda Eskilsson (MP)

2019-10-24

Interpellation om inkludering vid toaletter

Uppsala kommun ska vara en öppen och inkluderande kommun där alla har lika rättigheter och samma möjligheter. Kommunen ska garantera ett likvärdigt bemötande i alla verksamheter oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning.

I kommunens Mål och Budget 2017–2019 prioriteras bland annat ett normkritiskt förhållningssätt med målet att skapa en inkluderande miljö och ge en likvärdig service till alla invånare i Uppsala.

Frågor och svar

- Hur ser könsuppdelningen vid toaletter ut idag i kommunens befintliga lokaler?

Idag finns ingen kartläggning av kommunens toaletter. Det finns idag krav på att ett visst antal elever och/eller medarbetare medför ett visst antal toaletter men det saknas byggnadstekniskt krav på uppdelning av toaletter utifrån kön. Idag har kommunens toaletter märkningar i olika omfattning i spannet ingen märkning alls (exempelvis Tiundaskolans idrottshall, Sågargatan 17A) till skyltat med symboler utan könsuppdelning (ex. Stationsgatan 12).

- Hur arbetar kommunen vid nybyggnation gällande könsuppdelade toaletter?

Vid nybyggnation eller större ombyggnationer arbetar vi för ingen märkning alls eller enbart "WC" (ex nya stadshuset), dvs ingen könsuppdelning av toaletterna.

Riktlinjerna för kommunens offentliga toalettbbyggnader är att "unisextoaletter är att föredra då dessa möjliggör för att så många som möjligt kan utnyttja de toaletter som finns och att alla människor känner att toaletten är till för dem."

- Anser du att Uppsala kommun borde inkludera fler vid exempelvis toaletterna idag?

Ja, vilket vi också gör genom att ändra symbolerna till neutrala.

- Vad för åtgärder ämnar styret att vidta för att fler ska inkluderas generellt, och, specifikt vid toaletter?

Det finns utmaningar med neutrala toaletter och vi borde göra en riskinventering för att lyfta för- och nackdelar som ett led i att hitta en gemensam tydlig linje. I flera sammanhang där man problematiserar denna fråga lyfts hygien- och trygghetsaspekter, inte minst från skolvärlden. Vid alla kommunens fritidsklubbar och fritidsgårdar finns valmöjligheter mellan könsneutrala, dam- och herrtoaletter.

I stadshuset landade man efter analys, tillsammans med sakkunniga från avdelningen för social hållbarhet, i att separera dam- från herromklädningsrum i källaren med hänsyn till trygghetsaspekten. Samtidigt kompletterades dessa omklädningsrum med ett antal separata neutrala som det står alla fritt att nyttja.

Linda Eskilsson (MP), kommunalråd med ansvar för mänskliga rättigheter

Inkludering vid toaletterna

Idag i kommunens olika fastigheter och lokaler finns det flera små rum där en, så att säga, kan uträtta sina behov. Ja, alltså toaletter. När en går till en toalett kan en möta olika skyltar. Ibland står det kort och gott WC eller toalett, något som gör det enkelt för alla att veta vad som finns på andra sidan dörren. Dock kan en också få se dörrar med olika skyltar, en som framställer en man och en annan som framställer en kvinna.

Ifall en inte identifierar sig med något av dessa två binära kön blir det ett problem. Det finns oftast flera olika anledningar varför det är obekvämt med både den ena och den andra toaletten för att en inte känner sig inkluderad i någon grupp. Rentav kan en känsla av osynliggörande uppstå.

Kön är ett komplicerat ord och koncept men nedan är en bild på en modell som jag fått lära mig. Modellen synliggör flera bitar med vad begreppet innebär och vilka svårigheter som kan uppstå. Dessvärre är det bara en modell och beskriver inte hela verkligheten men för att vi ska stå på en gemensam grund inför diskussionen tänker jag redogöra för modellen. På bilden syns tre olika spektrum som alla har den traditionella mansbilden och kvinnobilden i varsin ände av spektrumet. Självidentifikation handlar om hur en själv betraktar sig och vilket kön en identifierar sig som. Det sociala spektrumet handlar i sin tur om hur en uppfattas av omgivningen och vilka normer en följer (såsom om en bugar eller niger, klär sig i kjol eller byxor). Det biologiska handlar inte om könsorgan som det kanske är lätt att tro utan om mängder av hormoner som en har. På alla spektrum kan en person hamna på olika ställen och inget är nödvändigtvis låst i sten då det kan variera från dag till dag för vissa (förändrad självbild eller uppfattning, nya sociala normer eller könskorrigering med hormoninjektion). Slutligen finns det juridiska könet som består av två alternativ då Sverige för tillfället enbart har två juridiska kön (däremot i Tyskland finns idag ett tredje könstillhörighets-alternativ).

I modellen ovan skulle en person som identifierar sig som kvinna, uppfattas av alla och samhället som kvinna samt har en stor mängd östrogen hamna långt till höger på alla spektrum, troligen skulle även det juridiska könet vara kvinna. För en sådan person utgör inte valet av toalett något problem då det är enkelt att se vilken dörr som är tilltänkt för henne. Hon kommer aldrig uppleva osynliggörande, exkludering eller få en känsla av inte passa in när hon ska göra något så pass mänskligt som att gå på toa.

Den medvetna eller omedvetna exkluderingen sker alltså när det kommer en person som inte känner sig bekväm med varken mans- eller kvinnotoaletten. Det som är ännu konstigare är att denna uppdelning av toaletter är helt onödig då en med lätthet kan bygga toalettbus för alla och sätta WC-skyttar på alla toaletter. Biopalatset i Göteborg har föredömligt inkluderat alla på iallafall en av sina toaletter. Det borde vara en självklarhet för Uppsala kommun att inkludera alla.

Vänsterpartiet anser att alla människor har rätt att få sin könsidentitet respekterad och erkänd, och att samhället idag ofta inte möter dem. Att erkänna och inkludera fler kön vid exempelvis toaletter skulle innebära att intersexuella, transsexuella och andra av normbrytande könsidentitet blir mer välkomna. Det skulle sätta stopp för det osynliggörande som idag ofta sker och öppna möjligheten för ett bättre och mer rättvist samhälle. Det skulle skapa ett Uppsala för alla.

Med anledning av det anförda ovan ställer jag följande frågor till kommunstyrelsens ordförande:

- Hur ser könsuppdelningen vid toaletter ut idag i kommunens befintliga lokaler?
- Hur arbetar kommunen vid nybyggnation gällande könsuppdelade toaletter?
- Anser du att Uppsala kommun borde inkludera fler vid exempelvis toaletterna idag?
- Vad för åtgärder ämnar styret att vidta för att fler ska inkluderas generellt, och, specifikt vid toaletter?

Artemis Lumarker (v)